

VIQUIPÈDIA
L'enciclopèdia lliure

[Portada](#)
[Article a l'atzar](#)
[Articles de qualitat](#)

Comunitat
[Portal viquipedista](#)
[Canvis recents](#)
[La taverna](#)
[Contacte](#)
[Xat](#)
[Donatius](#)
[Ajuda](#)

Imprimeix/exporta
[Crea un llibre](#)
[Baixa com a PDF](#)
[Versió per a impressora](#)

En altres projectes
[Wikimedia Commons](#)

Eines
[Què hi enllaça](#)
[Canvis relacionats](#)
[Pàgines especials](#)
[Enllaç permanent](#)
[Informació de la pàgina](#)
[Element a Wikidata](#)
[Citau aquest article](#)

Pàgina [Discussió](#)

Mostra [Modifica el codi](#) [Mostra l'història](#)

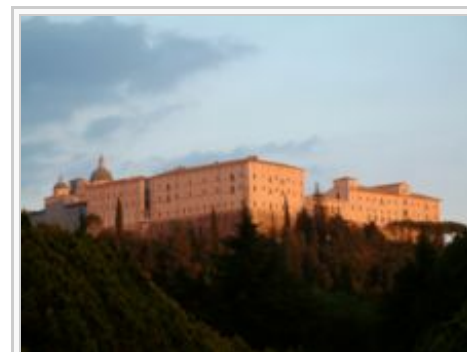
Més ▾

Monestir

Un **monestir** és un tipus d'**edificació** per a la reclusió dels **religiosos**, que hi viuen en comú. Originàriament un monestir era la **cel·la** d'un sol **monjo**, dit en aquest cas **ermità** o **anacoreta**. L'edifici on viu aquest monjo solitari s'anomena **ermita**. Posteriorment la tendència fou la reunió dels diversos monjos per establir una vida en comú. En aquest cas els monestirs cristians s'anomenen **abadies**, (regides per un **abat**) o **priorats**, (regits per un **prior**), segons el nombre de monjos. En tots els casos, la característica és la situació isolada del monestir, almenys originàriament, per tal de dur una vida espiritual apartada dels homes. En aquest sentit el monestir es contraposa al **convent**, seu d'una comunitat religiosa que no s'aparta dels homes sinó que viu entre ells.

Els monestirs poden variar molt en grandària; des d'una petita llar que allotja només a un ermità o, en el cas de les comunitats, des d'un únic edifici d'habitatges per a un superior i dos o tres monjos o monges, als complexos immensos d'habitatges, finques i tallers per a desenes o centenars de monjos o monges.

Moltes **religions** i **filosofies** tenen tradicions monàstiques, en la qual les persones es comprometen a una vida religiosa al marge de la societat secular vivint en un monestir. La paraula monestir també es fa servir en altres religions per a referir-se a aquest tipus de comunitats. En la majoria de les religions la vida dins dels monestirs es regeix per les regles de la comunitat que estableix entre altres coses el gènere dels habitants, obligant-los a romandre en el celibat així com a la poca o nul·la propietat personal. El grau en què la vida dins d'un monestir és independent de la societat també pot variar àmpliament; en algunes tradicions religioses, l'aïllament és un mandat a l'efecte de la contemplació eliminant el món quotidià, i en aquest cas els membres de la comunitat monàstica poden passar la major part del seu temps fins i tot aïllats uns d'altres. Altres se centren en la interacció amb les comunitats locals a fi de proporcionar alguns servicis, com l'ensenyança, l'assistència mèdica, o l'evangelització. Algunes comunitats monàstiques estan només ocupades estacionalment, depenent tant de les tradicions involucrades i del clima local, i les persones poden ser part d'una comunitat

Abadia de **Monte Cassino**,
construïda sota els preceptes de **Sant Benet**, en la imatge la reconstrucció actual de després de la **batalla de Monte Cassino**. El monestir va ser construït sobre un antic emplaçament pagà, un temple d'**Apol·lo** que corona el turó, rodejat per un mur sobre la fortificació de la xicoteta ciutat de **Cassino**, i recentment saquejat pels **gots**. El primer pas de Benet va ser destruir l'escultura d'Apol·lo i l'altar. El temple va ser dedicat a **Joan Baptista**. Una vegada instal·lat allí, Benet mai el va deixar. A Monte Cassino, va escriure la Regla benedictina que es va convertir en el principi fundador del monaquisme occidental. A Monte Cassino, va rebre la visita de **Tòtila**, rei dels **ostrogots**, tal vegada en **543** (l'única data històrica per a Benet).

En altres llengües

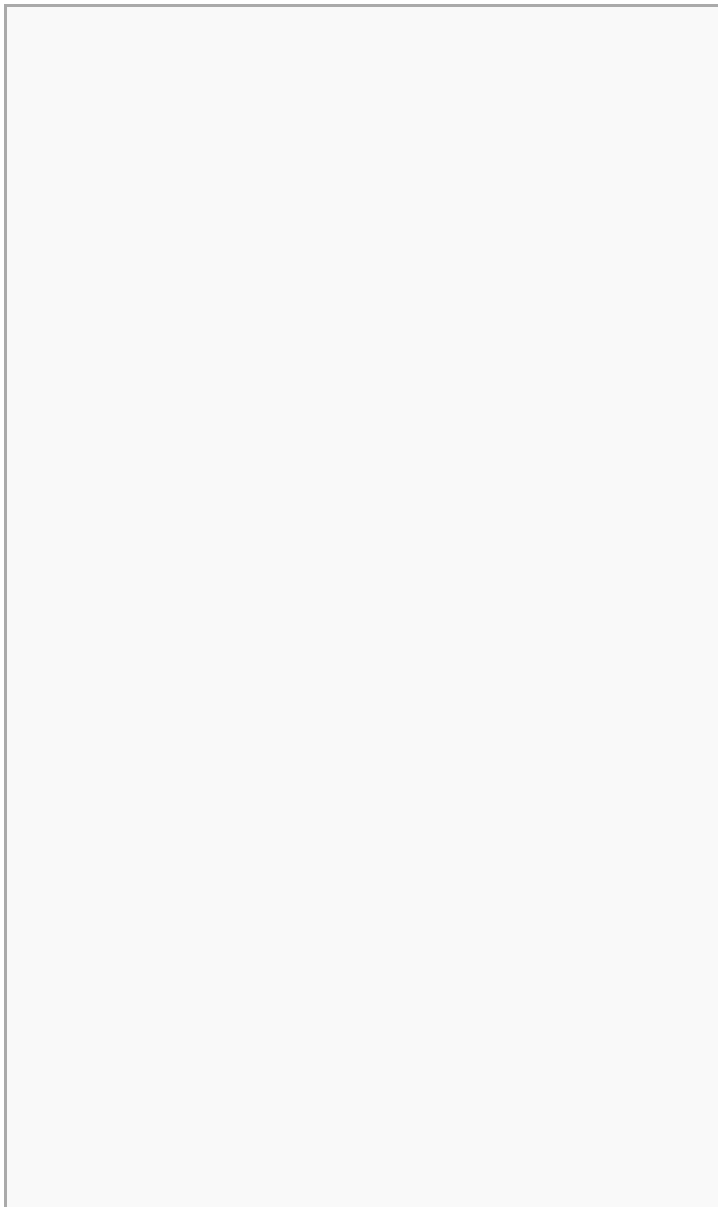
- ★ Afrikaans
- Cymraeg
- Ελληνικά
- English
- Français
- Gaeilge
- Italiano
- Scots
- 中文

★ 67 més

 Modifica els enllaços

monàstica, per períodes que van d'uns dies a quasi tota la vida.

La vida dins dels murs d'un monestir es pot mantindre econòmicament de diverses formes: per mitjà de la fabricació i venda de béns, ben sovint productes [agrícoles](#), com ara [formatge](#), [vi](#), [cervesa](#), [licors](#), [gelees](#) i, per donacions o [almoines](#); [lloguers](#) o per ingressos derivats d'inversions, i per Fons d'altres organitzacions religioses que tradicionalment recolzen als monestirs. No obstant això, els monestirs catòlics s'han actualitzat i adaptat a la societat moderna, oferint servicis de computació, comptabilitat, gestió, així com l'administració d'hospitals, a més de disposar d'escoles, col·legis i universitats.

Contingut [[amaga](#)]

- 1 Etimologia
 - 1.1 Termes per a Monestir
- 2 Primers monestirs cristians
 - 2.1 Monestirs femenins
- 3 L'edat mitjana
 - 3.1 Vida monàstica a l'Europa Occidental medieval
 - 3.2 Monestirs hispànics
 - 3.3 Els monestirs benedictins
 - 3.4 La reforma cistercenca
 - 3.4.1 L'estètica del Cister
 - 3.5 Els monestirs cartoixans
 - 3.5.1 Arquitectura d'una cartoixa
 - 3.6 Els monestirs premonstratesos
 - 3.7 Monestir d'ordes mendicants^[9]
 - 3.7.1 Arquitectura
 - 3.8 Monestirs femenins
- 4 Monestirs ortodoxos
- 5 Els monestirs de l'Església Ortodoxa de l'Est
 - 5.1 Monestirs bizantins
 - 5.2 Monestirs búlgars
- 6 Monestirs de les antigues esglésies ortodoxes orientals
- 7 Arquitectura dels monestirs cristians
 - 7.1 Components arquitectònics
- 8 Altres monestirs
 - 8.1 Monestirs hinduïstes
 - 8.2 Monestirs budistes
 - 8.3 Monestirs taoïstes
- 9 Referències
- 10 Vegeu també
- 11 Enllaços externs

Etimologia [[modifica el codi](#)]

La paraula **monestir** procedix del grec *μοναστήριον* (*monastērion*), de l'arrel *μόνος*-*monos* (= "un sol"), ja que originàriament tots

els [monjos](#) cristians eren ermitans. El primer que fa ús de la paraula *monastērion* és el filòsof jueu del [segle I Filó d'Alexandria](#).^[1]

Termes per a Monestir [[modifica el codi](#)]

Els monestirs [budistes](#) generalment s'anomenen **vihara** (llengua [pali](#)). Els vihares poden ser ocupats per homes o per dones, i d'acord amb l'ús comú de les llengües occidentals, un vihara poblat per dones sovint pot ser anomenat un convent de monges o un convent. No obstant això, vihara també pot referir-se a un [temple](#). En el budisme tibetà, els monestirs són anomenats sovint **gompa**. A [Tailàndia](#), [Laos](#) i [Cambotja](#), un monestir s'anomena **wat**.

En l'hinduisme els monestirs són anomenats **matha**, **mandir**, **koil**, o més comunament **ashram**.

El [jainisme](#) utilitza el terme vihara budista.

La vida comunal d'un monestir cristià es denomina cenobítica, en contraposició amb la vida anacorètica d'un ermità. Pot ser una comunitat d'hòmens (monjos) o de les dones (monges). Una **cartoixa** és qualsevol monestir pertanyent a l'[orde de la Cartoixa](#). En el [cristianisme oriental](#) una petita comunitat monàstica es pot anomenar *skete*, i una de molt gran o d'important se li pot donar la dignitat d'un *lavra*.

Primers monestirs cristians [[modifica el codi](#)]

La vida monàstica per als [cristians](#) va començar poc de temps després de la mort de [Jesús](#). Els primers cristians compartien les seues possessions i portaven una vida d'entrega a Déu. No obstant això, [Joan Baptista](#) pot ser el primer monjo cristià, encara que ell era [jueu](#), en un moment en què el cristianisme i el judaisme eren una mateixa cosa.

En el [segle III](#), [sant Antoni](#), un cristià egipci, va reflexionar sobre les paraules de Jesús "*si vols ser perfecte, vé, ven el que tens i dona-ho als pobres, i tindràs un tresor al cel; després vine, segueix-me*",^[2] llavors ell i els seus seguidors van abandonar totes les seues possessions i van anar al desert d'[Egipte](#) i [Síria](#). D'esta manera creien viure més prop de [Crist](#) dedicant-se a l'oració i la contemplació.

Inicialment van viure sols, però poc de temps després van decidir unir-se i habitar a coves o cabanyes construïdes per ells mateixos, senzilles però suficients que n'hi ha per a fer la seua vida d'oració en comunitat. Una forma de monacat de transició va ser creat més tard per [Sant Amon](#) en què a pesar de "la incomunicació", els [monjos](#) vivien prou prop entre si per a oferir-se suport mutu, així com els diumenges es reunien per als servicis comuns. En la pràctica eren agrupacions d'ermites que a la llarga van ser rodejades per un [mur](#) amb dues finalitats, defensiva/ofensiva i alhora mantindre als ermites dins del recinte.

Va ser [sant Pacomi](#) qui va desenvolupar la idea que els monjos visqueren junts i adoraren junts baix el mateix sostre (monacat

cenobític). Els monestirs es van convertir en una mena de ciutat ideal distribuïda segons els oficis amb una sèrie de [cel·les](#) i una sala comuna. Prompte el desert egipci es va omplir de monestirs, especialment al voltant de [Nítria](#), que s'anomena la "**Ciutat Santa**" en record de [Jerusalem](#), en la qual trobaven la seua inspiració. Segons les estimacions més de 50.000 monjos vivien en esta àrea.

Nau central del monestir de Montecassino

La paraula **monestir** en un primer moment va significar la *cel·la* d'un monjo. Després va passar a indicar les agrupacions de cel·les, anomenades *laures*. Finalment va designar un *cenobi*, o lloc on habita una comunitat de monjos. Al principi, les construccions eren molt simples, però van anar evolucionant al llarg de la història fins a convertir-se en autèntiques obres d'art.

Encara que sempre van existir ermitans, la idea va tenir èxit, i es va estendre a altres llocs de seguida:

- **Sant Eugeni** va fundar un monestir en el mont [Izla](#) en [Nisibis](#) ([Mesopotàmia](#) (350)), i des d'este monestir va propagar la tradició cenobítica per Mesopotàmia, [Pèrsia](#), [Armènia](#), [Geòrgia](#), i fins i tot [l'Índia](#) i la [Xina](#).
- **Sant Sabas** va organitzar als [monjos](#) del desert de [Judea](#), en un monestir a prop de [Betlem](#) (483), que és considerat com la casa mare de tots els monestirs de l'església ortodoxa oriental.
- El monacat irlandés, consistia en fundacions molt petites assentades en llocs el més solitari i llunyans possible, el monjo més famós és [Patrici d'Irlanda](#), patró d'Irlanda. **Sant Benet** els recriminava un individualisme excessiu.
- Durant el [segle VI](#) **Sant Benet** va fundar l'[abadia de Montecassino](#) al [Laci](#) (529) creant una nova comunitat, els *benedictins*, i va establir regles de convivència que després van servir de base per a altres congregacions. Els seguidors de sant Benet feien tres promeses: abandonar totes les seues possessions personals (**vot de pobresa**), no mantindre relacions sexuals (**vot de castedat**), i seguir les regles de la vida monàstica obeint l'**abat** (**vot d'obediència**). Va ser la llavor del monacat catòlic romà en general, i de l'orde de Sant Benet, en particular:
- *La Gran Chartreuse* casa mare de l'[Orde de la Cartoixa](#) fundada per [Sant Bru de Colònia](#) es va establir en el [segle XI](#) com una comunitat eremítica. És considerat dins l'[Església Occidental](#) l'orde religiós més auster.
- **Kecharis** és un monestir del [segle XIII](#), localitzat a 60 km de [Yerevan](#), en el poble [ski](#) de [Tsakhkadzor](#), en [Armènia](#). Situat en les muntanyes [Mambak](#), Kecharis va ser fundat per un príncep [Pahlavuni](#) en el [segle XI](#), i la construcció va continuar fins a mitjan [segle XIII](#). Entre els [segles XII](#) i XIII, Kecharis va ser un gran centre religiós d'Armènia, i lloc d'educació superior. Hui en dia el monestir ha estat totalment restaurat i és clarament visible des dels tossals de Skí.

Monestirs femenins [\[modifica el codi \]](#)

Els **monestirs de dones** daten del [segle IV](#). **Sant Antoni Abat** va edificar a [Egipte](#) un d'estos monestirs i va posar a la seua germana a dirigir-lo com a superiora. **Sant Basili**, patriarca del monacat oriental, va fundar diversos monestirs per a dones joves a

Capadòcia (actual [Turquia](#)) i altres enclavaments. A partir de llavors es van multiplicar en Orient estos cenobis i a principis del [segle V](#) alguns comptaven amb més de 200 monges. [Sant Jeroni](#) dóna fe dels cenobis de dones a Occident. A [Roma](#), a [Gàl·lia](#) i en [Milà](#) es van fundar diversos sota la direcció de [Sant Ambròs](#), [Atanasi](#) i [Eusebi](#).

A la [Gàl·lia](#) del segle v existien també cenobis de dones. El més cèlebre va ser el monestir de Sant Ambrosi on es va recloure la seua germana Marcel·lina amb una companya anomenada Càndida. Sant Ambrosi testifica en els seus escrits que allí arribaven dones de llocs llunyans per a rebre de les seues pròpies mans els hàbits (llavors era el vel).^[3]

Vegeu: [Monestir de Jonqueres](#), [Monestir de Pedralbes](#) (Clarisses), [Reial monestir de Las Huelgas](#) (cistercenc), [Sant Benet de Montserrat](#), [Sant Pere de les Puel·les](#) i [Monestir de Sant Daniel de Girona](#) (Benedictines), [Monestir de Sant Joan de les Abadesses](#), [Monestir de Santa Clara de Xàtiva](#) (franciscanes), [Santa Maria de Vallbona de les Monges](#) (cistercenc), [Santa Maria de Valldonzella](#) (cistercenc).

L'edat mitjana [\[modifica el codi \]](#)

En l'[edat mitjana](#), molts dels monestirs també servien com a granges, casa d'hostes, centres d'aprenentatge i fins com a hospitals, quasi sempre davall les regles benedictines. Van ser, juntament amb les [catedrals](#), els grans centres de cultura amb [escoles](#) i biblioteques importants.

Més tard van aparèixer altres ordes que van establir regles fins i tot més rígides, com els [cartoixans](#) o els [cistercencs](#).

Els [monjos](#) d'esta última orde eren coneguts com a *monjos blancs*, pel fet que utilitzaven hàbits de llana sense tenyir. Esta congregació va ser fundada en [1098](#). Construïen els seus monestirs ben allunyats de les ciutats i allí cultivaven la terra i criaven el seu propi ramat. A

[Anglaterra](#) es va construir, en **1131**, l'abadia cistercenca de *Rievaulx*, en [Yorkshire](#), on els monjos tenien prohibit parlar.

En la **dècada del 1210** es van crear dos noves ordes: els **franciscans** (**1210**), que es guiaven per les ensenyances de **sant Francesc d'Assís**; i els **dominics** (**1216**) seguidors de **sant Domènec**. Els franciscans professaven la pobresa i l'ajuda als semblants; mentre que els dominics combatien l'**heretgia càtara**. Ambdós eren coneguts com a "**frares**".

Després de la **Reforma Protestant**, molts **monjos** van abandonar els monestirs per a seguir la doctrina de **Luter**. Després, durant les guerres de religió, molts monestirs van ser saquejats i destruïts.

Més tard es van crear noves ordes, com la **Companyia de Jesús**, els membres de la qual eren coneguts com a **jesuïtes** i dedicaven la seua vida a les missions i predicar per tot el món, especialment en les noves terres descobertes a l'oest d'**Europa**, on es van fundar molts i importants monestirs.

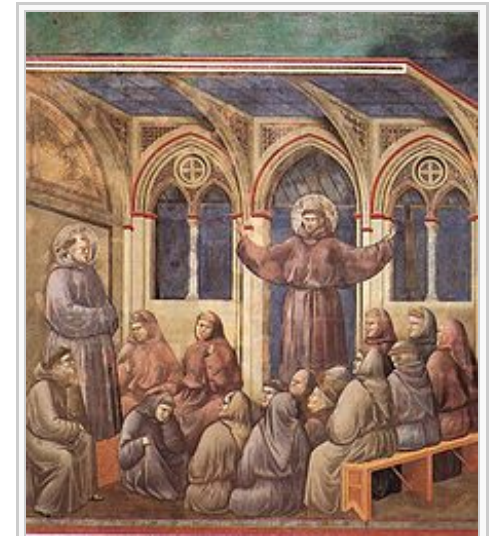
Vida monàstica a l'Europa Occidental medieval [[modifica el codi](#)]

Article principal: [Orde monàstic](#)

La vida de contemplació comunitària comportava uns horaris rigorosos i sacrificis per part dels religiosos. L'oració era la seua principal tasca, amb un horari de resos (la litúrgia dels dies) que regulava el dia i la nit del monjo, influïa en les seues hores de son i fins i tot els obligava a dormir vestits per a acudir més ràpids als resos nocturns - **Matines**, **Laudes**, **Prima**, **Tèrcia**, missa diària, **Sexta**, **Nona**, **Vespres** i **Completes**. Entre oració i oració, als monjos se'ls permetia seure en el claustre o dedicar-se als seus treballs d'escriptura, còpia o decoració de llibres. A cada u se li assignava un treball d'acord amb les seues habilitats o segons la temàtica que li interessara. Als no acadèmics se'ls assignaven treballs físics de diversa índole.

El menjar principal del dia es duia a terme al voltant del migdia, sovint en una taula del refector, normalment consistia en un dinar d'allò més frugal, per exemple peix cuit o avena bullida. Qualsevol cosa saborosa, era normalment criticada. Mentre dinaven, es llegien les Sagrades Escripures des d'un púlpit situat per damunt d'ells. Atès que no estava permès parlar, els monjos van desenvolupar un complex llenguatge de gestos. Els abats i invitats notables eren honrats amb un seient en la taula principal, mentre que tots els altres s'asseien depenent de l'orde d'antiguitat. Aquesta pràctica es va mantindre quan molts monestirs es van convertir en universitats després del primer mil·lenni, i encara pot veure's en **Oxford** i **Cambridge**.

Els monestirs van fer importants contribucions a les comunitats que els rodejaven. Eren centres d'estudi intel·lectual i d'educació.

Giotto.- Llegenda de **Sant Francesc**

Giotto.- Llegenda de [Sant Francesc](#)

Van acollir amb beneplàcit als aspirants a sacerdots per a estudiar i aprendre, permetent-los fins i tot a desafiar la doctrina polemitzant amb els seus superiors. Les primeres formes de [notació musical](#) occidental s'atribuïxen a un [monjo](#) anomenat [Notker de Sant Gall](#) i gran part del seu desenvolupament deriva del treball del [monjo benedictí Guido d'Arezzo](#) (~ 992 - ~ 1050), estenent-se als músics de tot [Europa](#) gràcies a la interconnexió entre monestirs.

En els monestirs s'oferia descans als pelegrins, i s'encarregaven de les seues lesions o necessitats emocionals. Amb el temps, els laics van començar a fer pelegrinatges als monestirs en comptes d'utilitzar-los només com a parada. En eixe moment, tenien importants biblioteques que eren una font d'atracció. Moltes famílies consagraven un fill al monestir a canvi de benediccions, arribant a convertir-se en tradició en moltes famílies el tindre un fill ingressat en un monestir. Durant les plagues, els monjos ajudaven en els camps i proporcionaven aliments als malalts. El Calefactori era una estança del monestir medieval, on els monjos anaven a calfar-se. Sovint era l'única habitació en el monestir on s'encenia un foc.

Monestirs hispànics [\[modifica el codi \]](#)

Són aquells monestirs o cenobis que van existir en la [Hispania](#) peninsular des dels comences del [cristianisme](#) fins ben entrat el [segle XII](#) que tant els edificis com el forma de vida dels [monjos](#) i les seues regles es van anar substituint per la [litúrgia](#) i [les regles de Cluny](#), el monestir benedictí que tanta influència va tenir en la vida monacal de tot Europa.

La renovació de tals monestirs i les seues regles es va iniciar al [comtats catalans](#) des de finals del [segle X](#) fins a finals del [segle XI](#); a [Castella](#) i en [Lleó](#) es va iniciar més tard, des de mitjan segle XI, mostrant sempre una gran oposició al canvi de ritu i de pràctiques monàstiques. Inclús a principis del [segle XII](#) l'[arquebisbe de Santiago de Compostel·la](#), [Diego Gelmírez](#), va rebre certes amonestacions del papa [Pasqual II](#) per conservar en alguns punts els antics costums hispans visigots.

A penes es conserven restes arquitectòniques d'estos vells monestirs però sí que hi ha una rica documentació de les regles que van guiar els [monjos](#) durant els primers segles de la seua existència. Estos documents no sols donen notícia d'una conducta a seguir sinó que en molts casos descriuen perfectament com està o ha d'estar edificat el recinte monacal i el seu lloc geogràfic.

Una de les característiques dels monestirs hispans va ser l'existència d'un cert esperit

L'església de [Sant Adrià de Sasau](#) es troba en el municipi de [Borau](#), a Aragó. L'[església romànica](#) és originària del [segle XII](#). Formava part d'un antic monestir, que va ser el més important d'[Aragó](#) en el [segle XI](#) i va ser seu dels bisbes d'Aragó fins a [1077](#), quan es van traslladar a [Jaca](#). Inclús hi ha una inscripció en Sant Adrià de Sasau que diu «Ací descansen tres bisbes». El monestir estava situat en el mateix lloc en què alça l'església

aristocràtic en molts dels seus monjos, pel fet que estos cenobis van començar la seua vida amb un clan familiar d'origen noble. D'este clan eixien els membres que havien de ser **abats** en altres punts i d'ací la resistència a la vinguda de prelats gals vinguts de **Cluny**. Açò ocorria des de les terres catalanes fins a les **galleges**. A este fet va contribuir que en algunes regles hi haguera algun capítol en què s'aconsellava a l'abat o a l'abadessa un tracte discriminat cap a membres de la comunitat en funció del seu origen d'alta o baixa posició social. La **regla de Sant Leandre** així ho explica, encara que va ser prou criticada en eixe aspecte. Este tema classista va ser motiu de protestes i debats, sent **Isidor de Sevilla** un de què van argumentar en contra seu.

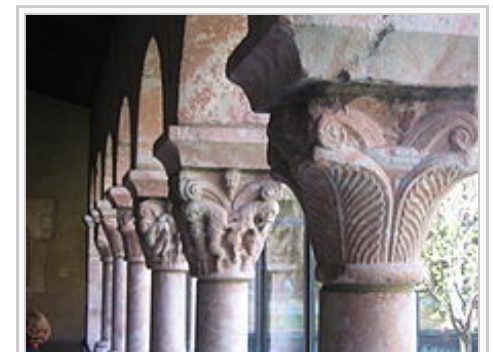
Vegeu: [Monestir de Sant Jaume de Frontanyà](#), [Monestir de San Pedro de Siresa](#), [Monestir de Sant Sadurní de Tavèrnoles](#).

Interiors de **San Miguel de Escalada**, **San Millán de Suso** i **Leyre** (cripta)

Els monestirs benedictins [\[modifica el codi \]](#)

Sense Sant Benet, el món monàstic occidental tal com el coneixem, no haguera existit des de la seua vessant reglada. Després del seu retir eremític en la gruta de *Sacro Speco* i la fundació de l'**abadia de Montecassino** va escriure la *Regula Monachorum* de la que moltes qüestions bàsiques van ser referència obligada per a altres ordes monàstics no benedictins, sent Sant Benet reconegut com el **Patriarca** del monacat **occidental**. La regla, afecta a tots els aspectes de la vida en comú, assegura una vida devota, una convivència harmònica en la pràctica i una estabilitat, orde i producció agrícola i productiva impròpia d'aquells temps. La innovació més gran de totes va ser l'aparició de la clausura, present en tots els monestirs des de llavors.

Capitell romànic del claustre de

La còpia més antiga coneguda de la regla pertanyia a [Carlemany](#), demostrant l'interès polític existent en la seua propagació per reorganitzar i evangelitzar el món rural, així com l'educació i formació cortesana. Es troba al [monestir de sant Gal](#) a [Suïssa](#). La imposició a les terres de l'[imperi franc](#) s'arregla en els [sínodes d'Aquisgrà](#) en els anys [816](#) i [817](#), iniciativa de [Lluís I el Pietós](#).

Els monestirs van ser molt abundants en l'[època medieval](#), quan l'orde [benedictí](#) s'expandí per tot [Europa occidental](#), gràcies, en part, a la gran tasca exercida des de grans centres com ara [Cluny](#), a la [Borgonya](#) i per l'impuls rebut per part de [monarques](#) i els [papes](#) de [Roma](#), ajudant a l'Ordre a vencer les reticències dels monestirs ja instal·lats antany. Als regnes peninsulars va entrar pels [Pirineus](#) per [Sant Miquel de Cuixà](#) i [San Juan de la Peña](#) d'on es van expandir al [regne d'Aragó](#) primer i després a [Navarra](#) i [Castella](#) amb l'impuls de [Ferran I](#) i [Alfons VI](#).

Esta dependència de Cluny es va anar trencant durant la [Baixa edat mitjana](#) i en [1500](#) apareix la Congregació de Sant Benet de Valladolid, passant a ser l'[abat](#) de Sant Benet de [Valladolid](#) abat general de tota la congregació.^[4]

Arquitectònicament els monestirs es construïen segons una distribució fixa, seguint les exigències domèstiques que sant Benet fa en la seva regla, basada en el lema *ora et labora* (prega i treballa) i que, doncs, havien d'incloure unes estances bàsiques que es troben reflectides en les *Consuetudines*^[5] *Farfenses*: [biblioteca](#), [Celler](#), [cementiri](#), [claustre](#), [cuina](#), [dormitori](#), [escriptori](#), [església](#), [estable](#), [hospital](#) dels pobres, [hostatgeria](#), [infermeria](#), [refetor](#), [sala capitular](#)... Lo que provoca la seva característica principal que és ser una construcció generalment aïllada, autàrquica, que afavoreix la vida de reflexió i pregària, i políticament només sotmès a Cluny i al papat (*ordo cluniacensis*).

Monestirs [benedictins](#)

[mostra]

Fila superior : Monestirs de [Sant Miquel de Cuixà](#), [Santa Maria de Ripoll](#), [Sant Salvador de Breda](#) i [Santa Maria de Gerri](#)

Fila inferior : Monestirs de *Sant Llorenç del Munt*, *Sant Cugat* i *Sant Pere de Rodes*

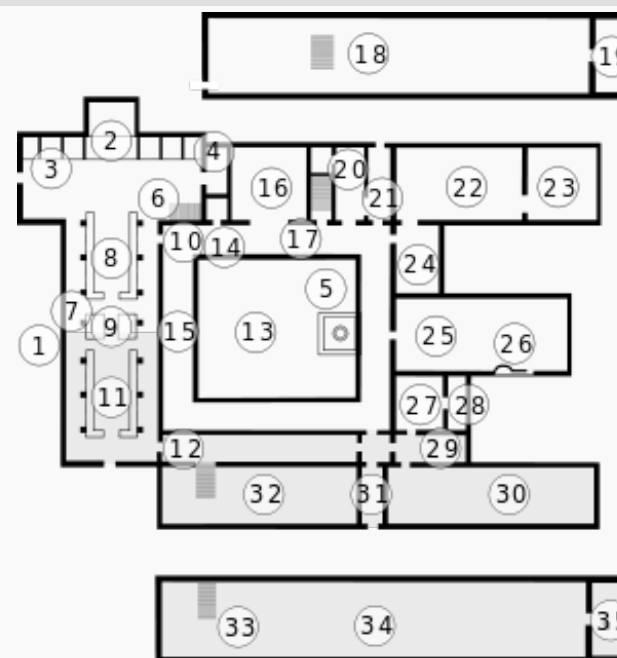
La reforma cistercenc [\[modifica el codi \]](#)

Amb l'allunyament de l'esperit benedictí, la debilitació de la regla es va anar manifestant arreu, sobretot quant als treballs físics. L'ofici diví ocupava per complet la vida del monjo, en tedioses litúrgies d'hores i l'única feina del monjo era resar, il·lustrar i cantar salms. Els monestirs gaudien de multituds de servents i el menjar i el vi eren de primera qualitat. Així també, alarmava la falta d'austeritat en l'ornamentació dels temples.

[Pere de Cluny el Venerable \(1094-1156\)](#), abat de Cluny, arriba a dir que el cansament que provoca en els monjos una litúrgia de tantes hores impedia fins i tot el dejuni i afirma: "a banda d'un petit nombre de novicis, la resta només era sinagoga de Satanàs".^[4]

[Robert de Molesme](#), [Alberic de Cîteaux](#) i [Esteve Harding](#) creadors dels seus estatuts (*Instituta monachorum de Molismo venientum* i *Charta Charitatis*) i, més tard, [Bernat de Claravall](#) com a impulsor veien necessària una reforma que tornés les comunitats a la senzillesa i l'austeritat que se n'esperava. Així, per exemple, afirmava que les decoracions sumptuoses, presents als capitells i altres obres d'art que omplien els cenobis, distreien de la pregària. Per a dur a terme les seues reformes funden el **monestir de Molesme** i d'allí partixen a [Cîteaux](#). Més tard funden els monestirs de [La Ferté](#), [Pontigny](#), [Claravall](#), i [Morimond](#) que seran les futures cases mare dels propers monestirs. Va ser tan gran l'èxit que a la

Pla tipus cistercenc basat en el llibre *Vida de Bernat*^[6]

Llegendes

mort de Bernat existiren 343 monestirs cistercencs en 68 dels quals havia participat activament en les seues fundació.

El funcionament del cister era una mescla d'unitat de l'orde representat per Cîteaux amb l'autonomia que caracteritzava l'obediència a la seua pròpia casa mare. Una vegada a l'any es reunia el capítol en Cîteaux on es fixaven qüestions que no estaven ni en la regla ni en la *Charta Caritas*, formant la base de les *Consuetudines*. Gràcies a estos capítols sabem que no es podien fer fundacions en castells, ciutats o aldees.^[7] El nombre mínim de monjos era de 12 més un abat i no es podia traslladar als monges a una nova fundació mentre no tinguera els edificis següents: oratori, refectori, dormitori, cel·les d'hostes i cel·la del porter.^[8]

Aquests conjunts segueixen una tipologia arquitectònica molt més fixada que els benedictins, amb les estances on la comunitat feia vida disposada al voltant d'un claustre adossat a l'església. Però conservant una certa autonomia cada un, ja que cada monestir guarda similitud arquitectònica amb sa casa mare. Açò provoca que monestirs molt pròxims entre ells guarden notables diferències.

La localització que se sol buscar és prop d'un riu, en un bosc que li done aïllament i fusta, amb una zona per a les hortes, prats per al bestiar i pedreres per a la seua construcció. Es van fer grans progressos en [enginyeria hidràulica](#) i [tècniques d'edificació](#), sent el seua característica més recognoscible la [volta](#) de nervadura que van difondre per tot [Europa](#).

Els dos primers monestirs que adopten la regla del cister en la península són els monestirs benedictins de [Moreruela](#) a [Zamora](#) i [Fitero](#) ([Navarra](#)) iniciant una sèrie de fundacions vinculades a Claravall i a Morimond sobretot. Grans exemples a [Catalunya](#) són els conjunts de [Santa Maria de Poblet](#), [Santes Creus](#) i [Vallbona de les Monges](#). La seua expansió més important va ser al llarg dels [segles XII i XIV](#) en els quals van comptar amb el favor reial malgrat que l'any 1152 el Capítol General aprova prohibir noves fundacions. També es van fundar molts monestirs de monges cistercenques o bernardas com el de les [Huelgas](#) de [Burgos](#).

Al [segle XV](#) Martín de Vargas crea la **Sagrada Congregació de Sant Bernat i Observança de Castella** que autoritza [Martí V](#) separant-la del cister i Cîteaux. També es creen la **Congregació d'Aragó** ([segle xvi](#)) i més tard i amb una bolcada molt més radical es crea a [França](#) ([segle xvii](#)) l'[orde trapenca](#), totes elles, a la recerca del rigor perdut.

L'estètica del Cister [[modifica el codi](#)]

L'estètica del Cister va procurar des dels orígens de l'orde la cerca d'una pobresa absoluta, o el que és el mateix, que no existira cap forma de riquesa. Açò suposa l'antítesi de l'orde de Cluny, les construccions del qual eren grandioses.

Zona de monjos

Zona de conversos

1.-**Església**, 2.-Altar principal, 3.-Altars secundaris, 4.-Sagristia, 5.- **Llavatori**,6.-Escala de matines, 7.-Clausura alta, 8.-**Cor de monjos**, 9.-Banc de malalts, 10.-Entrada del claustre, 11.-Cor de conversos, 12.-Carreró de conversos, 13.-Pati, 14.-**Armarium per als llibres**, 15.-**Claustre**, 16.-**Sala capitular**, 17.-Escala dormitori, 18.-**Dormitori monjos**, 19.-Latrines, 20.-Locutori, 21.-Pas, 22.-Scriptorium, 23.-Sala de novici, 24.-Calefactori, 25.-**Refectori de monjos**, 26.-Púlpit de lectura, 27.-Cuina,28.-Rebost, 29.-Locutori de conversos, 30.-Refectori de conversos, 31.-Pas, 32.-Magatzem, 33.-Escala, 34.-Dormitori conversos, 35.-Latrines

En 1124, Bernat va escriure *Apologia a Guillem*, una forta crítica al que ell considerava els excessos de l'orde de Cluny. En este escrit, Bernat va reprendre durament l'escultura, la pintura, els adorns i les dimensions excessives de les esglésies dels cluniacencs. Partint de l'esperit cistercenc de pobresa i ascetisme rigorós, va arribar a la conclusió que els **monjos**, que havien renunciat a les bondats del món, no necessitaven res d'açò per a reflexionar en la llei de Déu.

Els arguments que va emprar en la seua «Apologia» són els següents:

- **Sobre les pintures i els adorns, els va rebutjar en els monestirs i els va justificar en les parròquies.** Estes són les raons que va exposar: *Mostre'ls un quadro bell d'algun sant. Com més brillants són els colors, més santificat els pareixerà a ells. Hi ha més admiració per la bellesa que veneració per la santedat. Així les esglésies s'adornen. Veiem els canelobres de bronze grans, meravellosament llaurats. Qual és el propòsit de tals coses? Guanyar la contrició de penitents o l'admiració dels espectadors? Si les imatges sagrades no signifiquen res a nosaltres, per què no economitzem almenys en la pintura?. Convinc. Permetem que açò es faça en esglésies perquè si és danyós per a l'inútil i cobdiciós, no ho és per al simple i el devot.*
- **Rebuig de les escultures en els monestirs.** Va argumentar: *Però en els claustres, on els germans estan llegint, què són eixes monstruositats ridícules...mitat-hòmens, tigres ratllats, soldats que lluiten i caçadors bufant els seus banyes... així que... tan meravelloses són les diverses formes que ens rodegen que és més agradable llegir el marbre que els llibres, i passar el dia sencer amb estes meravelles que meditant en la llei del Bon Senyor.*
- **Rebuig d'esglésies sumptuoses en els monestirs.** Sobre les esglésies de l'orde de Cluny, va lamentar la seua alçària excessiva, la seua longitud i la seua amplària desmesurades.
- **Rebuig de les riqueses en els monestirs perquè no són necessàries i perquè les precisen els pobres.** Va emprar esta argumentació: *Però els monjos que han renunciat a les coses precioses i encantadores d'este món per a entregar-se a Crist. Estem buscant diners o més prompte benefici espiritual? Totes estes vanitats costoses però meravelloses, inspiren la gent a contribuir amb diners més que a pregar i resar. Visten a l'església amb pedres d'or i deixa els seus fills anar despullats. Els ulls dels rics s'alimenten a costa de l'indigent. Finalment, són bones tals coses per als hòmens pobres? I per als monjos, els hòmens espirituals?*

La crítica feroç que va realitzar Bernat, burlanera i apassionada, es va desplegar sobre dos eixos. En primer lloc, la pobresa voluntària: estes escultures i adorns eren un gasto inútil; malgastaven el pa dels pobres. En segon lloc, un místic com ell que buscava permanentment l'amor de Déu, rebutjava també les imatges en nom d'un mètode de coneixement: les figuracions de

Monestir de Poblet

l'imaginari dispersaven l'atenció, l'apartaven del seu únic fi legítim, trobar Déu a través de l'Escriptura.

Per a Bernat, l'estètica i l'arquitectura havien de reflectir l'ascetisme i la pobresa absoluta portada fins a un desposseïment total que practicaven diàriament i que constituïa l'esperit del Cister. Així va acabar definint una estètica cistercenca la simplificació i la nuesa pretenen transmetre els ideals de l'orde: silenci, contemplació, ascetisme i pobresa. El paradoxal del cas és que sense pretendre fixar un orde estètic es va arribar a crear l'arquitectura monacal amb major personalitat de totes, tanta que eclipsarà tant a l'arquitectura anterior com a la que estava per vindre.

L'estètica es va concretar en la construcció en pedra de les dos primeres abadies, Claravall II i Fontenay amb intervenció decisiva de Bernat. Va ser l'inspirador d'ambdues construccions, de les seues solucions formals i de la seua estètica.

Vegeu: [Monestir de Maulbronn \(Alemanya\)](#), [Monestir de Poblet](#), [Monestir de Santa Maria de Huerta](#), [Monestir de Santa Maria de la Valldigna](#); [Monestir de Santes Creus](#), [Abadia de Senhanca \(França\)](#), [Abadia de Silvacana \(França\)](#),

Els monestirs cartoixans [[modifica el codi](#)]

Sant Bru mestre i canonge de la [catedral de Reims](#) ho deixà tot buscant soledat, silenci i meditació. Va ser el fundador del primer monestir cartoixà anomenat "la Chartreuse", coincidint amb la fundació cistercenca de Cîteaux. Va ser edificada en 1084 amb l'ajuda d'altres sis companys, d'ací les set estrelles de l'escut cartoixà, en un lloc muntanyós i solitari, a pocs quilòmetres de

[Grenoble \(França\)](#). El lloc triat no va ser molt encertat per la quantitat d'allaus de neu que suportaven, de manera que un dels successors de Bru, [Guido I](#), va traslladar la comunitat una miqueta més davall de la gran muntanya després que una allau sepultara diversos [monjos](#) el [1132](#) i va fundar La Gran Cartoixa.

Guido I va redactar en [1127](#) 80 capítols per a una regla que va titular *Consuetudines Cartusiae* (costums de la cartoixa). El papa [Innocenci II](#) la va aprovar en [1133](#). Es fonamenta en la [regla benedictina](#) més les normatives afegides per a l'orde cartoixa. Els [monjos](#) havien de ser dotze i més avant es va arribar a doblar. Vivien en [cel·les](#) individuals amb accés a un xicotet hort que cultivava cada u. Les cel·les estaven disposades entorn del claustre. Per a poder comunicar-se amb la resta del món s'ajudaven dels [llecs](#) que vivien amb ells en estances a banda i que tenien accés a la vida exterior.

Són monjos amb una vocació eremítica, però que no rebutgen la vida en comunitat dins de les seues soledats individuals. Es troben a mitjan camí entre els [benedictins](#) o [cistercencs](#) i els [camaldulesos](#) de [sant Romuald](#) fundats el 1012, molt més eremítics. L'[Orde de la Cartoixa](#) mai ha estat reformada com diu el seu [lema](#), *Cartusia nunquam reformata, quia nunquam deformata*, en canvi les *consuetudines* sí que han conegut diverses reformes. El seu règim de menjar és molt auster més encara tenint en compte l'estricta horari de resos diaris, per si açò fóra poc des de [setembre](#) fins a [Pasqua de Resurrecció](#) passen de tindre dos a un menjar diari.

El primer capítol de l'orde se celebra el [1140](#) i en ell es van organitzar les pautes que s'han de seguir així com l'organització de les fundacions. En ell queda molt clar l'obediència al capítol general així com al prior de la *Grande Chartreuse* de les noves cartoixes.

Els cartoixans portaven una vida de [contemplació](#) i de retir però no necessàriament els seus monestirs estaven construïts en llocs apartats i recòndits. L'aïllament el donava el mateix edifici i les seues dependències estructurades especialment amb este fi. Durant els segles [XI](#), [XII](#) i [XIII](#) va haver-hi molt poques cartoixes. En [1200](#) hi havia només 37, mentre Europa tenia centenars de monestirs [benedictins](#) i de [canonges regulars](#).

En els segles [XIV](#) i [XV](#) arriben a ser 195; és el moment de màxima esplendor i el moment en què es transformen els edificis que passen de tindre una arquitectura funcional a ser centres de creació d'art.

És en estos segles quan els reis, la noblesa, els burgesos i els hòmens més poderosos es fixen en esta orde de vida contemplativa i duríssima i decidixen assegurar-se que les seues valuoses oracions servisquen com a intermediàries per a la salvació de la seua

Restes de la [cartoixa d'Escaladei](#).
Situat en la comarca del [Priorat \(Tarragona\)](#). Fundada en el [segle XII](#), es considera que va ser la primera cartoixa de la [península Ibèrica](#). El seu origen es remunta a l'any [1194](#) en el qual el rei [Alfons II el Cast](#) va donar les terres en què més tard es va alçar la cartoixa. Posteriorment es van realitzar successives remodelacions fins a arribar al [Segle XVIII](#) en el qual hi havia tres claustres i fins a 30 cel·les. Va ser un centre d'interés religiós i comptava amb una important escola pictòrica. El nom actual de la comarca, [Priorat](#), procedix de l'existència d'esta cartoixa, encara que el territori actual és menys extens que els dominis originals de la cartoixa. En [1835](#) després de la [desamortització](#) es va abandonar la comunitat el que va derivar en la destrucció del conjunt. **Vegeu:** [Cartoixa d'Escaladei](#)

ànima. A canvi d'estes oracions, es veuen en l'obligació de dotar als monestirs de grans obres d'art. No es concep en eixa època que els edificis on habiten gents tan sants siguen austers i pobres.

[Alfons II el Cast d'Aragó](#) afavorix la fundació de la [cartoixa d'Escaladei](#) l'any [1163](#), arribant a un total de 21 cartoixes a [Espanya](#) fins al [segle xvii](#). Només quatre d'elles romanen ocupades per [monjos](#) cartoixans en els nostres dies. Estes són les cartoixes de [Porta Coeli](#) (València), [Montalegre](#) (Barcelona), [Miraflores](#) a [Burgos](#) i la gaditana [cartoixa de Jerez](#).

Arquitectura d'una cartoixa [[modifica el codi](#)]

Es pot saber com estava estructurada arquitectònicament una cartoixa gràcies al complet pla de la [cartoixa de Clermont](#) dibuixat per [Viollet-le-Duc](#), historiador i arquitecte francès del [segle xix](#).

En este plànol es poden distingir dos àrees ben diferenciades: una de major extensió que comprèn el verdader monestir, destinada a la vida comunitària, i una altra de serveis i comunicació amb l'exterior.

L'arquitectura cartoixana es basa sobretot en l'arquitectura [benedictina](#), amb l'originalitat que la totalitat de les edificacions s'estructuren al voltant de tres patis o claustres.

La zona de serveis consta d'un gran pati on es distribuïxen les habitacions. Qualsevol persona no pertanyent a la comunitat té accés a esta zona, a la que entra per la porteria instal·lada en el costat sud. Junt amb ella estan les habitacions per a hostes. En el centre del pati es troba la residència del prior (no la cel·la) que al seu torn té un xicotet pati amb una font. En este espai el prior podia treballar i rebre visites. En el costat nord estan els magatzems o sitja per a guardar el gra i el fenc. A l'oest es troben les habitacions dels treballadors i les estances destinades a [estables](#). En el costat est no hi ha dependències perquè és el mur que separa la zona de serveis amb la de la comunitat. En este mur es troben els vans d'accés al monestir pròpiament dit. Pel centre s'entra a l'església.

L'església està dividida en dos trams; el primer és el cor per als conversos (convers és el llec sense opció al sacerdoci) i donats (germans o novici), i el segon és el dels [monjos](#) o pares. A vegades existia un altre espai entre l'entrada i el cor de conversos, destinat als visitants i gent de l'exterior. Pegades a la nau nord de l'església estaven la [sagristia](#) i algunes capelles; junt amb el mur nord de les dites capelles pot veure's en el pla la cel·la del prior amb accés al seu petit hort. Junt amb el mur de la nau sud es veu un xicotet claustre anomenat *claustrum minus* que servia d'articulació per a les estances del refectori (o menjador), sala capitular i cuina. Estes dependències no tenien la importància dels monestirs d'altres ordes religiosos i s'usaven en comptades ocasions (excepte la cuina). En este mateix mur de l'església i confrontant amb la zona de servicis pot veure's una altra dependència a què s'entrava des de la dita zona o des del claustre: és una capella destinada als protectors de la cartoixa de Clermont, la família [Pontgibaud](#).

Cap a l'esquerra, junt amb la cel·la del prior es troba un corredor que conduïx al gran pati o claustre major, d'una planta (altra originalitat de les cartoixes), distribuïdor de les cel·les dels monjos. Totes les cel·les tenien la mateixa grandària excepte les dels

Cartoixa d'Escaladei, Cartoixa de Valldemossa i Retaule de la Cartoixa de Miraflores

Vegeu: [Monestir de la Cartoixa](#), [Cartoixa d'Escaladei](#), [Cartoixa de Granada](#), [Cartoixa de Jerez](#), [Cartoixa de Miraflores](#), [Cartoixa de Montalegre](#), [Cartoixa de Porta Coeli](#), [Santa Maria del Paular](#), [Cartoixa de Valldemossa](#)

Els monestirs premonstratesos [[modifica el codi](#)]

[Norbert de Xanten](#), era un aristòcrata nascut en [Xanten](#) cap a l'any 1080. Son pare, Heribert, Comte de Gennepe, estava relacionat amb la [casa imperial alemanya](#).

Després d'un greu accident a cavall, la seua fe es va aprofundir i va renunciar al seu lloc en la cort. Va tornar a Xanten, on va portar una vida de penitència sota la direcció de Conó, Abat de [Siegburg](#).

En 1115, Norbert va fundar l'[Abadia de Fürstenberg](#) i poc després va ser ordenat sacerdot. En el [Concili de Reims](#), a l'octubre de 1119, el papa [Calixt II](#) li va demanar que fundara una orde religiós en la diòcesi de [Laon](#). En 1120, Norbert va triar la vall de

Prémontré (*Praemonstratum* en llatí) per a fundar la primera abadia. Segons la tradició Norbert havia tingut una visió que li indicava el lloc on havia de fer la fundació, de ^[Cal aclariment] hi ha derivat el nom (com estava demostrat). L'any següent, la comunitat arribava als 40 membres.

L'any 1125 el papa **Honorí II** va aprovar la constitució de l'Orde, basada en la **regla de Sant Agustí** d'Hipona a la manera dels ordes de canonges regulars en el seu vessant ascètic i més severa coneguda com a *Ordo novus* o *Ordo monasterii*, el *Ordo primus* era molt menys rigorista.

Absis de **Santa Maria de Mur**, monestir de **canonges regulars**

Amb el pas del temps la vida en comunitat es va anar decantant cap a la predicació i l'administració dels **sagraments** i les abadies pràcticament van passar a convertir-se en centres parroquials, d'ací que molts monestirs hui en dia han passat a convertir-se en **catedrals**.

Els seus monestirs estan a mitjan camí entre el monestir i el **convent**, busquen l'aïllament i al mateix temps la comunicació amb la societat sense arribar a l'extrem dels ordes mendicants.

A la mort de Norbet, Huc de Fosses organitza pràcticament l'orde, dividint-la en regions cada una anomenada *Circaria* controlades per un *circator* o visitador (*Quae circa sunt*). La Circaria de **Gascunya** comprèn Gascunya al sud de **França**, la **Marca Hispànica**, **Navarra**, **Catalunya** i les **Illes Balears**, mentre que **Castella** i **Lleó** pertanyien a la Circaria Hispànica. La **Congregació Premonstratesa Hispànica**, es va separar de la resta de l'orde el 1573, desapareixent l'any 1835.

Arquitectònicament l'aparició de l'orde no va suposar novetats arquitectòniques excepte l'aparició de la capella de l'**Abat**. Les dependències de la comunitat s'organitzen al voltant del claustre.

Les esglésies són de tres **naus** fins al **refectori**, i la planta alta de la **sagristia** i la **sala capitular** era el dormitori comú dels **monjos**. Els monestirs més complexos eren les abadies dobles per a canonges i canongesses, que a més com era costum tenien una zona de llecs o conversos amb el seu refectori i dormitori propi.

Fresc italià del **segle XIV** representant a Norbert de Xanten

Canòniques augustinianes

[mostra]

Monestir d'ordes mendicants^[9] [[modifica el codi](#)]

L'any 1205, [Francesc d'Assís](#) inicia, junt amb un petit grup de seguidors, un nou gènere de vida cristiana per a difondre les ensenyances de [Crist](#). En 1207, [Domènec de Guzman](#) va decidir també dedicar la seua vida a la predicació i la pobresa. Ambdós grups tenien en comú la predicació en l'àmbit urbà, el contacte amb les gents, l'ensenyança de la pobresa i la concepció d'establir els monestirs en les viles o ciutats, edificis que devien en principi ser austers i servir únicament com a refugi i vivenda dels monjos.

Arquitectura [\[modifica el codi \]](#)

Basilica de Sant Francesc d'Assís. [\[modifica el codi \]](#)

Segons la tradició, va ser el mateix Francesc qui va indicar el lloc en el qual volia ser soterrat. Es tracta del tossal inferior de la ciutat on, habitualment, eren soterrats els "sense llei" i els condemnats per la justícia, potser raó per la qual era anomenada *Collis inferni*. Més avant, el [papa Gregori IX](#) va anomenar a esta zona Tossal del Paradís (*Collis paradisi*). Este lloc, situat junt amb la ciutat i a un bosc en la seua cara nord, i des d'on s'albira tota la vall d'Espoleto, era ideal per a la vida dels frares. En l'època de la construcció, la fama del sant era ja universal. Per a completar la basílica van arribar ofertes de gran part del món. Tot el complex arquitectònic va ser completat en poc més d'un segle, per a la qual cosa es va cridar mestres arquitectes, artesans i pintors d'entre els més grans d'aquells anys.

En origen els monestirs d'estes ordes van ser edificis humils, fins i tot l'església. Esta es cobria amb sostrada de fusta; la seua planta era senzilla, d'una nau i un [absis](#) poligonal. Amb el temps les sostrades de fusta van ser substituïnt-se per voltes bellament decorades i en alguns temples es va afegir un creuer en què s'obrien més absis.

La característica principal de l'església era el fet d'estar oberta a tot el món, fos religiós o laic. Els [monjos](#) mendicants es reservaven per als seus resos un xicotet espai o cor darrere de l'altar major. Les ordenances deien que s'havia d'evitar tota ornamentació tant en escultura com en pintura i [vitalls](#). Passats els anys van deixar de respectar-se estes normes rígides i les esglésies van anar adquirint riques decoracions. Un bon exemple d'açò és l'església franciscana de la Santa Croce a Florència les vidrieres i murals del qual estan lluny de l'austeritat desitjada. Un altre exemple de transformació és l'església dels Jacobins de [Tolosa de Llenguadoc](#), dels monjos [dominics](#), ampliada i patrocinada per bisbes i cardenals que van aconseguir un luxe apartat dels principis rigoristes dels mendicants predicadors.

Els [claustres](#) d'estes esglésies també es van acomodar a la seua activitat missionera amb els laics. Els espais de la [sala capitular](#), [refectori](#) i dormitori s'ubiquen indistintament en qualsevol part del pati, segons les necessitats. La sala capitular i el refectori són llocs públics on els laics poden entrar en certes ocasions en què ho necessiten. Quan passat el temps, les famílies poderoses van influir sobre estos monestirs, van utilitzar les dites sales per a rebre la seua pròpia sepultura i a vegades els refectoris (menjadors) són cedits per a grans banquets de l'aristocràcia urbana. Els monjos tenien el seu recer en les seues cel·les particulars, lloc on dormen i treballen.

Monestirs femenins [\[modifica el codi \]](#)

Els monestirs femenins de monges franciscanes ([clarisses](#)) són de clausura i només compartixen amb el món exterior l'església, moltes vegades dividida per una reixa que

protegix la part privada o cor. Per a esta forma de vida era més oportú l'esquema dels antics monestirs benedictins. Un bon exemple d'este tipus de cenobi és el de [Santa Maria de Pedralbes](#) a [Barcelona](#) la fundació del qual data de [1326](#).

Monestirs ortodoxos [\[modifica el codi \]](#)

Els [pares basilians](#), també coneguts com la [Congregació de Sant Basili](#), són una orde internacional de sacerdots i estudiants catòlics que aspiren al sacerdoci. [Sant Basili](#) és el nom que en la tradició grega porta [Pare Noel](#). És ell qui es creu que visita als xiquets el primer de gener (quan té Basili la seua festivitat). Es correspon amb [Sant Nicolau](#) que apareix el dia de Nadal, o amb els [Reis Mags d'Orient](#), que arriben el 6 de gener. Cal buscar l'origen d'estos monestirs en les primeres comunitats d'[Egipte](#), a partir dels seguidors de [Sant Antoni Abat](#) que es va retirar al desert l'any [270](#) per a viure com a [eremita](#). La seua vida i el seu exemple van atraure multitud de nous eremites disposats a seguir-lo. [Sant Pacomi](#), ja en el [segle IV](#) va organitzar estos [monjos](#) solitaris formant diverses comunitats d'uns 40 individus i posant al front de cada habitatge com a director el monjo de més edat. Va redactar una regla que la llegenda deia que li havia estat dictada per un àngel. Este tipus de cenobi o monestir es va difondre ràpidament per [Àsia Menor](#), [Palestina](#), [Síria](#), [Grècia](#) i [Mesopotàmia](#).

A [Capadòcia](#) ([Àsia Menor](#), actual [Turquia](#)), [Sant Basili el Gran](#) (330-379) va ser el pioner del monacat. Després de la seua visita als famosos eremites d'[Egipte](#) va decidir adoptar ell mateix este tipus de vida i es va retirar a [Neocesarea](#) en la regió del [Ponto](#) on va escriure la seua regla de vida monàstica. Va fundar després diversos monestirs que van seguir la dita regla, els monjos de la qual van ser cridats [monjos basilians](#). La regla de Sant Basili és seguida encara per alguns monjos [catòlics](#) romans i per altres [ortodoxos](#).

En un moment determinat de la història de l'[Imperi Romà](#), el monacat oriental va traslladar el seu eix al Mont [Athos](#) (Όρος Άθως) a Grècia i a [Constantinoble](#) a Àsia Menor, des d'on es van difondre els monestirs per terres de [Rússia](#) fins a arribar a la vora del [Pacífic](#).

Els monestirs de l'Església Ortodoxa de l'Est [\[modifica el codi \]](#)

En l'[Església Ortodoxa de l'Est](#), els monjos i les monges segueixen una disciplina ascètica semblant. A diferència dels catòlics romans, només hi ha una forma de monacat entre els ortodoxos. Els monjos, hòmens o dones, viuen apartats del món, a fi d'orar pel món. No van a hospitals o orfenats, no ensenyen o cuiden malalts, d'ells s'espera que resen per la seua salvació i la de la resta dels mortals. Els monestirs poden ser molt grans o molt xicotets. Alguns monestirs poden tindre milers de monjos i s'anomenen

Monestir de Solovetski

Lavras. Els xicotets monestirs són sovint anomenats **Sketes**, i generalment només tenen un ancià i 2 o 3 deixebles. Hi ha nivells més alts de pràctica ascètica, però estos monjos no viuen en monestirs, són monjos solitaris, ermitans.

Un dels grans centres de la vida monàstica ortodoxa és la Muntanya Sagrada (també anomenada Mont **Athos**), a **Grècia**, es tracta d'una península autònoma d'aproximadament 32 km. de llarg i 8 km. d'ample (semblant al **Vaticà** quant a situació política), administrat pels caps dels 20 grans monestirs, i esguitat de centenars de xicotets monestirs, sketes. Inclús en l'actualitat està habitat per desenes de milers de monjos (només hòmens) i només poden ser visitats per hòmens, amb un visat atorgat pel govern grec i el govern de la Muntanya Santa.

Monestirs bizantins [\[modifica el codi \]](#)

L'estructura arquitectònica d'un **monestir bizantí** és totalment diferent de l'occidental. Moltes de les seues formes arpleguen la influència de la vella **arquitectura** domèstica romana, el mateix que va ocórrer amb els palaus imperials.

Generalment s'ubicava el monestir en un mig retirat però si açò no era possible s'aconseguia l'aïllament construint uns grans murs. Dins d'estos murs es trobava un gran pati, al mig del qual s'alçava l'edifici de l'església. La característica més sobreixent en comparació amb el monestir occidental és l'absència de **claustre**.

L'entrada al monestir es feia a través d'un portal cobert on hi havia uns bancs que podien ocupar els captaires visitants a l'espera d'una almoïna. Al llarg dels grans murs s'articulaven les distintes dependències. El **refectori** solia ser una gran nau ben decorada. A vegades tenia una taula allargada en el centre de l'estança i en altres models les taules eren semicirculars i estaven encaixades en uns nínxols rectangulars, o bé es tractava de cubiculums semicirculars disposats en els murs laterals.

Les **cel·les** dels **monjos** podien estar en un sol pis o en diversos i solien tindre un corredor extern. Eren estances rectangulars a què s'accedia des del pati central. Des d'elles, el monjo veia a totes hores l'edifici de l'**església** amb la seua ornamentació escultòrica i pictòrica plena de simbologia religiosa.

Altres dependències (sempre al llarg del mur) estaven destinades a magatzem o sitja, a estable i a tallers. Hi havia a més altres espais més xicotets per a hostel, banys i infermeria.

Monestirs búlgars [\[modifica el codi \]](#)

Els **monestirs búlgars** van ser especialment reconeguts en l'ortodòxia cristiana, sobretot els de l'època **bizantina**. En les planes de **Valàquia** (al nord del **Danubi** i sud de les muntanyes **Carpats** i en les muntanyes de **Moldàvia** (a l'est d'**Europa**) es va estendre profusament el cristianisme ortodox, però fins ben entrat el **segle XIV** estes gents no es van organitzar com església. Els **monjos** del

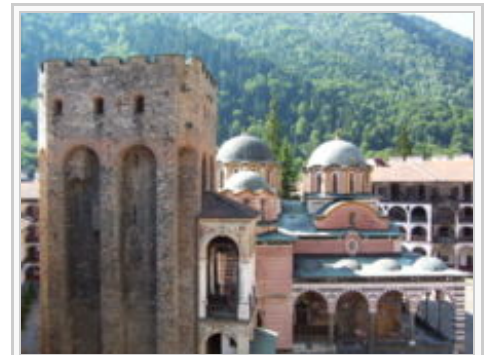
Monestir de Simonopetra (Μονή Σίμωνος Πέτρας) a Grècia

mont **Athos** havien difós el **misticisme** i l'oració per estes terres i havien fundat una sèrie de monestirs.

Un dels més famosos és el de **Monestir de Rila** que manté la distribució característica del **monestir bizantí**, sense claustre, amb el gran pati i l'església en el seu centre. Va ser fundat per Sant Joan de Rila, que es va retirar com **ermità** a les muntanyes de la serralada de Rila. La fundació va tenir lloc al final de la seua vida, quan s'havien congregat al seu voltant tants ermitans que no va tenir més remei que organitzar-los i albergar-los. Este monestir va ser l'origen perquè s'alçaren en terres búlgares molts altres, sempre dins de les normes de la **religió ortodoxa**. Estos **cenobis** van ser protagonistes en el moviment sorgit en el **segle xvi** conegut com a **hesicasme** (tranquil·litat i pau d'esperit).

Quan els **turcs** van arribar al poder amb **Murat II** (**segle XV**) i els següents regnats, els monjos d'estos monestirs van saber conservar i mantindre l'orgull nacional i la literatura búlgara com a herència per a futures generacions.

En el **segle xx** ja no es tenia memòria de tot açò i els cenobis van ser considerats com a llocs de **folklore**. Un exemple d'açò és el monestir de Bachkovo que es manté en peu i ben cuidat amb mires al **turisme**.

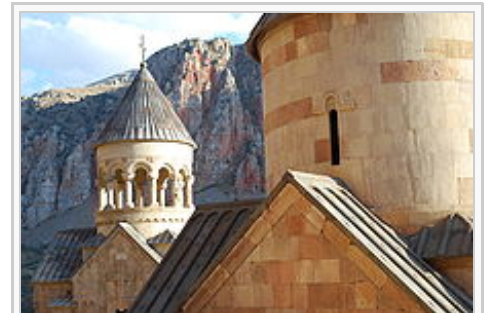

El **Monestir de Rila** (en búlgar: Рилски Манастир, Rilski Manastir) va ser fundat en el **segle X** per Sant **Joan de Rila** (cortesà búlgar conegut com a Iván Rilski), un ermità, canonitzat per l'**Església Ortodoxa**. El monestir està situat en les **Muntanyes Rila**, en la part occidental de **Bulgària**, a més o menys 120 quilòmetres de la capital, **Sofia**. Es troba en un lloc espectacular en la profunda vall del riu **Rilski**

Monestirs de les antigues esglésies ortodoxes orientals [\[modifica el codi \]](#)

El **monestir de Sant Antoni** (Deir Mar Antonios) és un monestir ortodox copte situat en un oasi ocult en les profunditats de les muntanyes de la **Mar Roja**. S'ubica a 155 quilòmetres al sud-est del **Caire**. És el monestir cristià habitat més antic del món i es troba sota el patrocini del Patriarca de l'**Església Ortodoxa Copta**, el Papa **Shenouda III**.

El monestir de Sant Antoni va ser construït al voltant de l'any **356** en el lloc de la sepultura de **Sant Antoni**. Poc se sap sobre el monestir en els seus principis. Durant els **segles VI i VI**, molts monjos dels monestirs de Scetes van anar al monestir de Sant Antoni, a fi d'escapar dels freqüents atacs dels beduïns i berbers. El monestir va ser saquejat diverses vegades pels beduïns, i en part va ser destruït en el **segle XI**. El monestir va florir entre els **segles XII al XV**, però va ser saquejat de nou en **1454** pels beduïns. En resposta a estos atacs, es va alçar una fortalesa al voltant del monestir per a la seua protecció.

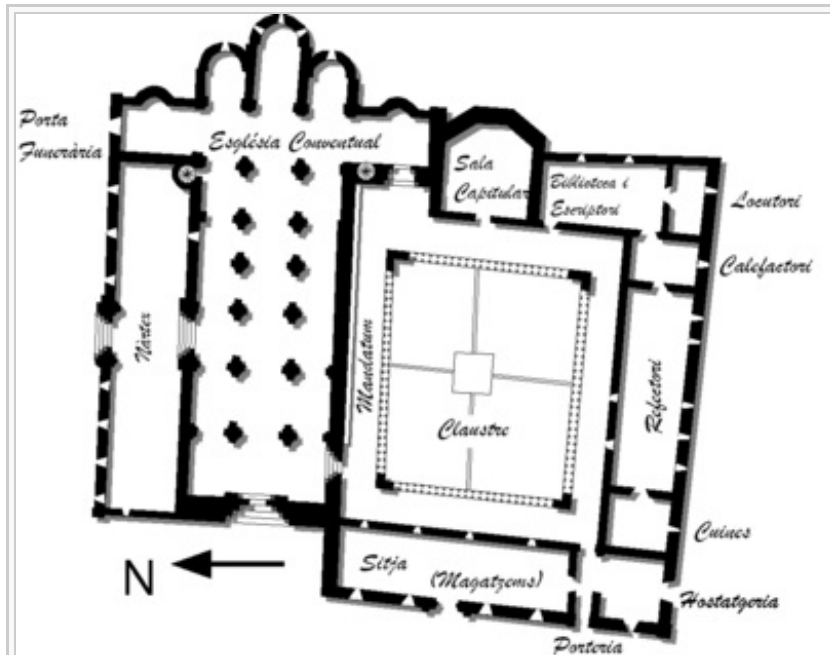

Monestir de **Noravank**, en **armeni** Նորավանք, *Monestir Nou*. Església de **S. Astvatsatsin**, *Mare de Déu*. **Armènia**

Arquitectura dels monestirs cristians [\[modifica el codi \]](#)

La construcció d'un monestir es compon de diverses parts i estances que segueixen normalment un mateix esquema amb algunes variants. L'estructura arquitectònica ha de donar com a resultat l'autonomia de la comunitat, un poc paregut a una xicoteta ciutat on el **monjo** trobe tot el que és necessari per a la seua existència.

Components arquitectònics [\[modifica el codi \]](#)

Planta de l'antic [monestir de Santo Domingo de Silos](#) en la [província de Burgos](#), tal com seria en el [segle XII](#) (actualment l'església i diverses estances són molt diferents)

L'església, lloc d'oració, és l'edifici principal. Entorn d'ella s'anaven alçant les dependències necessàries. L'església es començava a construir per l'**absis** i tenia fàcil comunicació amb les cel·les dels monjos a través del claustre.

El claustre era potser el segon element en importància. Estava construït generalment junt amb la nau sud de l'església, encara que hi ha prou models que el presenten junt amb la nau nord. L'església tenia una porta d'accés al claustre. En aquest espai estaven distribuïdes les estances de major ús per a la vida dels monjos.

El claustre és de planta quadrada i cada un dels quatre costats rep el nom de galeria o corredor. En el centre sol haver-hi un pou i en l'espai restant, un xicotet jardí amb quatre camins. Cada galeria o corredor cobert està limitat per arcades. En la galeria est es troba quasi sempre una petita estança que servia com a estudi o **biblioteca**, independentment de la gran biblioteca que tenien alguns monestirs importants. A continuació es trobava la **sala capitular**, peça que es

considerava de gran importància i que generalment es construïa amb rica ornamentació arquitectònica. Era el lloc de reunió de la comunitat, on es llegien els capítols de la regla de l'orde i on l'abat organitzava les distintes tasques a seguir pels monjos. En esta sala era on s'exposaven possibles faltes d'algun d'ells perquè el superior li reprenguera. Es deia *cridar a capítol*.

En la galeria sud solia estar el calefactori, lloc caldejat on podien anar els monjos de tant en tant per a descansar i entrar en calor. Al seu costat, el refectori, que era el menjador, i confrontant amb ell, la cuina. La galeria oest se solia anomenar *de llecs* o de *conversos* i tenia el carreró també *de llecs* i la sitja amb el celler. Les cel·les dels monjos o el gran dormitori comú (depèn de l'època i de les distintes ordes) estaven en el pis superior.

A esta estructura fonamental s'afegia la part de l'hort, la infermeria, el locutori i a vegades, estables, trulls, molins, tallers, etc. I el cementeri es trobava sempre en el terreny monacal.

Altres monestirs [\[modifica el codi \]](#)

Monestirs hinduistes [\[modifica el codi \]](#)

Els **hindús** que decidixen abandonar la vida familiar i dedicar-se a l'oració se'ls denomina sanyassins. A diferència dels **monjos** del món occidental, les vides del qual són regulades per les regles d'un monestir o abadia, el *sannyāsin* és un solitari i un pelegrí (*parivrājaka*). Els monestirs hindús (*matha*) mai tenen un nombre gran de monjos que visquen davall el seu sostre. Els monestirs existixen principalment per a propòsits educatius i s'han tornat centres de pelegrinatge per a la població laica. Visten túniques color safrà i són ajudats pel comú de les gents, els que els consideren hòmens savis. En els monestirs hindús, els monjos viuen en construccions d'habitacions senzilles i amb grans salons per a la **meditació**. L'equivalent al monestir cristià s'anomena **Ashram** o (*matha*) mai tenen un nombre gran de monjos que visquen davall el seu sostre. Els monestirs existixen principalment per a propòsits educatius i s'han tornat centres de pelegrinatge per a la població laica. encara que les seues construccions i forma de vida diferix en alguns punts.

Monestirs budistes [\[modifica el codi \]](#)

En el moment en què apareixen els primers cenobis cristians en el **segle IV** dC, els monestirs budistes ja comptaven amb una existència de set-cents o més anys, i s'havien estés profundament per l'**imperi persa**.^[10] Robert Thurman diu "És prou probable que (el monacat budista) influïra a l'Àsia occidental, el nord d'Àfrica, i Europa influint en el maniqueisme i en el cristianisme arameu i egipci".^[11] Els monestirs **budistes** (*viharas*) són semblants als hindús. Antigament els monjos budistes només passaven en ells els tres mesos de pluges. En ambdós casos els monjos poden abandonar el monestir i portar una vida familiar. Els monestirs van sorgir en algun moment al voltant del segle IV abans de Crist, de la pràctica del vassa, el retir realitzat per monjos i monges budistes del sud d'Àsia durant la temporada de pluges. A fi d'evitar que els monjos errants molestaren el creixement de les noves plantes o foren abandonats a mercé de les inclemències del temps, van rebre instruccions de romandre en un lloc fix per un període de tres mesos aproximadament normalment a partir de mitjan juliol. Fora del període de la vassa, tant els monjos com les monges viuen una existència migratòria, vagant de poble en poble pidolant la seua alimentació. Estos retirs fixos es realitzen en parcs i pavellons donats a la *sangha* (comunitat) per adinerats. Amb el pas dels anys, el costum de romandre en convivència comuna durant el retir vassa ha evolucionat fins a convertir-se en un estil de vida més cenobític, en el qual sempre hi ha monjos i monges residint al llarg de tot l'any en els monestirs.

En l'**Índia**, els monestirs budistes s'han convertit gradualment en centres d'ensenyança on els principis filosòfics són desenrotllats i debatuts, en l'actualitat esta tradició és preservada per les universitats monàstiques budistes de **Vajrayana**, així com per les

Gompa de **Diskit**. Índia

escoles religioses i les universitats fundades per ordes religiosos budistes en tot el món. En els temps moderns, viure una vida en l'establiment d'un monestir ha esdevingut l'estil de vida més comuna de [monjos](#) i monges budistes en tot el món.

Monestir de Taktshang

Si bé en un primer moment tots els principis fonamentals dels monestirs eren comuns per a tota la *sangha*, en els últims anys estes tradicions van divergir en una sèrie de països. A pesar de les prohibicions de la *Vinaya* sobre la possessió de riquesa, molts monestirs es van convertir en grans propietaris de terres, igual que els monestirs medievals a l'Europa cristiana. A [Xina](#), les famílies llauradores treballaven les terres de propietat monàstica a canvi de pagar una part de la seua collita anual als monjos residents en el monestir, com si es tractara d'un propietari feudal. A [Sri Lanka](#) i el [Tibet](#), la propietat d'un monestir sovint requeria en un sol monjo, que sovint mantenia la propietat dins de la família passant-lo a un nebot ordenat monjo. Al [Japó](#), on les autoritats civils requerien als monjos budistes que es casaren per a poder ser el superior d'un temple o monestir, a vegades, va esdevenir un llinatge hereditari, que va passar de pares a fills durant moltes generacions.

Els monestirs dels boscos - amb major freqüència es troba en la tradició *Theravada* del sud-est d'Àsia i Sri Lanka - estan dedicats principalment a l'estudi de la meditació budista, en compte de l'ensenyança o per a funcions cerimonials. Sovint funcionen com els monestirs cristians primitius, amb xicotets grups de monjos que viuen essencialment com a ermitans o uns pocs reunits entorn d'un respectat mestre ancià. Si bé l'estil de vida errant practicat per [Buda](#) i els seus deixebles, continua sent el model ideal per als monjos de la tradició forestal a [Tailàndia](#) i en altres llocs, a causa d'interessos pràctics com la reducció d'àrees silvestres, la falta d'accés als seguidors laics, la fauna perillosa, i els conflictes fronterers dicten que més i més monjos visquen en monestirs, en compte de dur una vida errant.

Els monestirs budistes tibetans són a vegades coneguts com a *lamaseries* i els monjos són coneguts a vegades (per error) com a *lames*.

Monestirs taoistes [[modifica el codi](#)]

A [Xina](#) hi ha alguns monestirs famosos, com el [Monestir Shaolin](#), on els monjos eren molt honorables, espirituals i valents, però eren guerrers, encara que els seus arts guerreres té origen en les filosofies pacifistes del budisme i el [taoisme](#). El primer monestir Shaolin va ser construït durant la dinastia [Wei occidentals](#) (386 - 534), durant l'any 495, en la província de [Henan](#) (Xina).

Referències [[modifica el codi](#)]

- ↑ *La vida contemplativa*, cap. III
- ↑ Mt 19:21
- ↑ Ambrosi de Virgin. Llib. I cap. 10. *De Placentino sacrandae virguets veniunt, de Bononiensi veniunt, de Mauritania veniunt ut hic*

valentur.

- ↑ ^{4,0} ^{4,1} NAVASCUÉS PALACIO, Pedro (2003). *Monasterios en España : arquitectura y vida monástica.* (XV, 341 p.:il. col.;32 cm). Barcelona : Círculo de Lectores, [2003] ISBN 84-672-0236-X
- ↑ Costums
- ↑ Alick McLean "El monasterio como Jerusalem celestial" en *El románico* (1996). Colònia: Könemann Verlaggesellschaft ISBN 3-89508-547-2
- ↑ Consuetudines cap. I
- ↑ Consuetudines cap. XXII
- ↑ Segons el que s'ha dit a la introducció, les seus de les ordes mendicants no són monestirs sinó convents
- ↑ [Iranians importants en l'expansió del budisme](#) ^(anglès)
- ↑ [Buddhist Monasticism](#) Robert A. F. Thurman ^(anglès)

Vegeu també [modifica el codi]

- [Llista de monestirs i convents de Catalunya](#)
- [Llista de monestirs femenins catalans](#)

Enllaços externs [modifica el codi]

- [Monestirs de Catalunya](#) ^(en anglès)

A Wikimedia Commons hi ha contingut multimèdia relatiu a:
Monestir ^(en anglès)

Registres d'autoritat GND: [4031225-2](#) · LCCN: [sh85086690](#)

Categories: [Monestirs](#) | [Arquitectura religiosa](#)

Darrera modificació de la pàgina: 17 set 2016 a les 18:35.

El text està disponible sota la [Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual](#); es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les [Condicions d'ús](#). Wikipedia® (Viquipèdia™) és una [marca registrada](#) de Wikimedia Foundation, Inc.

[Política de privadesa](#) [Quant al projecte Viquipèdia](#) [Avís general](#) [Desenvolupadors](#) [Cookie statement](#) [Versió per a mòbils](#)

